

Opsamling fra temadagen om liturgi i Hedensted Provsti torsdag den 23. januar 2020

Det blev en aften med mange vigtige og gode ord om det at være til gudstjeneste, om hvordan de forskellige dele af gudstjenesten påvirker deltagerne, og hvad den som helhed giver hver især. Der var mange samtaler i de 18 grupper, her følger et sammendrag af det, der blev skrevet ned.

Det første spørgsmål "Hvorfor går vi i kirke?" blev der snakket om med sidemanden og efterfølgende blev der skrevet på store Post-its. Nogle ord gik igen rigtig mange gange – nemlig dem, der ses med de største bogstaver i "ord-skyen" herunder. Det siger noget om, hvilke emner, følelser og elementer i gudstjenesten, der især betyder noget for deltagerne. Flere ord er fremhævet, altså skrevet mange gange. Et enkelt ord er helt dominerende.

Ord der er skrevet som svar til spørgsmålet "Hvorfor går vi i kirke?"

Til spørgsmålet "Hvordan er gudstjenesten et rum, hvor vi møder Gud?"

skrev hver enkelt sit svar på små post-its - der blev f.eks. skrevet:

- Når præsten prædiker over dagens tekst, gør teksten nærværende, og jeg finder ud af at uanset hvad, så er jeg elsket af Gud
- Vi mødes af Gud igennem nadver – modtager brød, vin og velsignelse
Vi møder Gud gennem tilbedelse og sang
- Gennem læsningerne, der tolkes i prædikenen og glæden gennem sang og musik
- Som en grundlæggende tillid til at Jesus er tilstede i blandt andet ordet, nadveren, bøn, salmer, fællesskab
- I hjertet gennem ritualer
- Allerbedst i Fadervor
- I ordet (læsninger, prædikenen), i sendelsen (velsignelsen), i følelser (salmemelodier, musik, fællesskab), i nadveren
- Gennem salmesang, velsignelsen, en spændende prædiken, hvor der bliver inddraget hverdagsting eller nyheder fra verden
- Guds henvendelse: prædiken, læsninger – min henvendelse: stilhed, salmer, bønner
- Når jeg møder min næste
- I sangen, når prædikenen belyser noget som jeg ikke havde tænkt på før eller forbundet med det sagte
- Når jeg tror på, at det er virkelighed, det som står i bibelen

- Bønnen er min åbning overfor Gud – der jeg siger ”Ja, tal til mig”
- I bønnen kan vi møde Gud i/med vores afmagt
- Sætte stikket i: Er i Guds hånd
- Fællesskabet i bønnen er vigtig
- Fadervor taler stærkt – hvis man tænker efter
- ”Ske din vilje” – overgivelse af liv/vilje – priser Gud

Om bønnernes form skrives der bl.a. sådan her:

- Kollektene kan virke tunge
- Man kan opleve at ”stå af” ved de faste bønner
- Ind- og udgangsbønner taler ikke dybt til én, mere staffage
- Der skal også være plads til vores individuelle tanker
- Bønnen skal komme fra hjertet, og vi skal kunne genkende os selv i ordvalget
- Når kirkebønnen er personlig, så lever bønnen videre, når man er hjemme

Der stilles også et enkelt spørgsmål ”Præsten beder på menighedens vegne – skal det være præsten?”

Hvad betyder bibellæsninger for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Det nævnes flere gange at bibellæsningerne er Guds ord, mødet med det hellige og mødet med Gud. Læsningerne er vigtige, de giver forståelse og kendskab, er aktuelle selv om de er gamle, danner forskellige stemmer og billeder af Gud. ”Bibelens ord er vores fælles nerve (universelt)” skriver nogle. ”Teksterne er kilde til ærbødighed og undren” skriver andre.

Det nævnes også et par gange, at GT-læsningerne kan virke fremmedgørende.

Nogle nævner, at man fanger forskellige ting i læsningerne, når man hører dem mange gange.

Følgende foreslås: Man bør oplyse om, hvor teksten står i salmebogen – man læser og forstår.

Hvad betyder musikken og sangen for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Der er stor enighed om, at musikken og sangen betyder meget, både for mødet med Gud og for fællesskabet i gudstjenesten. At synge aktiverer menigheden, giver glæde, løfter op, taler ”hertesproget”, forløser, er et fælles åndedrag. Det beskrives som ”Den rene sundhed – vi bliver iltet” – men også som det der ”forener os i lovsangen og lovprisningen som vores svar på evangeliet”.

Det nævnes at musikken og sangen belyser og understreger prædikenen og ordet samt understøtter sakramenterne.

Flere nævner at det er vigtigt med en høj kvalitet af musik, men også med en vekslen mellem brug af orgel og klaver. Genkendelsen er også vigtig, man vil gerne kende de fleste salmer, men lidt nyt må også komme til.

Nogle mener dog, at ”mange af de nye salmer ikke har slidstyrke og kristen substans”.

Man kan opleve, at sangen ødelægges, hvis det er en svær melodi. Andre skriver at ”musikken kan tage overhånd på bekostning af menighedens sang – det sker når det æstetiske bliver dominerende” Det tilføjes dog, at musikken også kan løfte menighedens sang.

Det nævnes at præludiet giver ro og koncentration.

Hvad betyder rummet for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Mange typer rum kan understøtte mødet med Gud, skrives der, og det gentages af andre med sætningen: Gud er overalt, men der er særlig ro i kirkerummet.

Rummet beskrives som: Et rum, der kan bære det hele (sorg, glæde), et rum, der kan noget særligt og et rum, der skal være respekt om". "Det, at der er højt til loftet i dobbelt betydning, især i de gamle kirker, stemmer sindet til højtid", skriver nogle – andre at "rummet peger ud over det daglige – rettet mod det som er større". Rummet beskrives også som en vigtig kontekst for Ordet.

Rummet opleves som et indbydende, roligt og trygt sted, man har et tilhørsforhold til. Der er noget højtideligt ved det, og det er noget særligt, men også det vante hjemlige rum. Det er troens rum.

Om indretningen skrives der både, at "rummet ikke må forstyrre" eller "tage opmærksomheden", mens andre skriver at rummet skal pege på Guds storhed og skønhed, så man skal værne om den gode udsmykning. Kunst kan også formidle troen, den kan løfte – men også virke "støvet".

Flere nævner også rummets kontinuitet, generationer efter generationer har brugt rummet til liv, glæde, død, sorg og gennem menneskelivet, for nogle er det en mere personlig oplevelse at "samme kirkerum minder om, at Gud har fulgt mig og min familie gennem livet".

Nogle mener ikke kirkerummet er så vigtigt, det formuleres sådan her: Det vigtigste er, at vi er kirke nu bygget af levende stene. Så omvendt: Prioritér menighedens liv frem for kirkerummet.

Kan noget med fordel ændres til det bedre?

Det ønske, der går igen flest gange, handler om fornyelse af sproget i bønner og tekster – konkrete eksempler nævnes:

- "Her og hisset" – ordbrug kunne være mere moderne. Men f.eks. ordet "velsignelse" må jo IKKE ændres. Betydningen og dybden må ikke ændres
- Ved barnedåb: "Dette barn" -> "jeres barn" / "det" -> han/hun – små ændringer, der betyder meget for oplevelsen – vedkommende

Flere ønsker flere valgmuligheder i forhold til læsningerne – f.eks. en 3. tekstrække, at kun prædiketeksten er autoriseret og at GT-læsninger udelades. Andre skriver modsat at "Frivilligt tekstvalg vil spolere kirkeåret og give præsterne mulighed for at ride deres egne kæpheste – fri os!"

Flere grupper skriver, at de er godt tilfredse med højmissen som den er, og ikke er tilhængere af store ændringer.

Af konkrete ændringsforslag nævnes disse:

- 1 min. stilhed i gudstjenesten – f.eks. efter prædikenen, hvor præsten opfordrer folk til at tænke over, hvad "dagens tema" betyder for dem.
- Stå op og syng (evt. kun ved sidste vers) og evt. sidde under læsningerne
- Nye melodier til gamle salmer
- Menigheden gøres mere aktive med læsning af bønner og tekster – folk skal mærke, at man vil dem
- Variation af indgangs- og udgangs bønner som kirkesangeren selv kan vælge imellem
- Nadver: Ikke ændres i det afgørende indhold, men åbning af sproget og forklaring af hvad der sker i altergangen
- Stole i stedet for bænke – åbner rummet giver nye muligheder

Herefter var der samtaler i nye grupper, hvoraf otte grupper talte om dåb.

Første spørgsmål var "Hvad betyder det for dig, at du er døbt?"

Der blev sat mange forskellige, men dog alligevel sammenlignelige, ord på dåben f.eks. disse:

Et ståsted, grundsten, holdepunkt, fundament, tradition – alt sammen noget der giver: trykthed, styrke, tilhørsforhold, taknemmelighed, vished og "håb fra dåb til grav".

Der er sætninger som:

- Gud bærer mig – Gud kommer mig imøde
- Et frø der er plantet i én – hvis du vælger at nære det, bliver det stort i dig
- Du er god nok alligevel. Synd tappert – kom igen
- Et sikkert tegn på Guds kærlighed
- At jeg er elsket, også når jeg synder. Gud svigter ikke sin pagt

Sættes ordene fra alle svar ind i en "ordsky" fremkommer selvfølgelig ovenstående ord, men det, der næves flest gange er at blive Guds barn og en del af menighedens fællesskab.

Andet spørgsmål var "Hvad betyder det for dig, om børn i din familie bliver døbt?"

Af svarene ses, at det betyder meget at børn i familien bliver døbt – uddybet med disse sætninger:

- For at de bliver indskrevet i livets bog
- Fordi man ønsker det bedste for dem
- Fordi det føles som en aflastning – nu er vores lagt over til Gud

Flere skriver, at de vil blive kede af det, og at det vil være en sorg, hvis børnebørnene ikke bliver døbt – og nogle tilføjer "for så forstår børnene jo ikke, at der er noget, som er større end dem selv!"

Nogle stiller spørgsmålene: Måske en falliterklæring for bedsteforældrene? Har man ikke givet det videre?

Mens andre opfordrer til om "forbøn for de døpte og udøbte kunne formidles, så det ikke kun er noget f.eks. en mormor gør".

Det nævnes også, at "der skal være respekt og forståelse for anden holdning. Samfundet ændrer sig hastigt og således også samfundsmedlemmernes holdning til dit og dat – herunder kristentroen og dens sakramenter. Heldigvis vælger mange unge (70%) selv dåb og konfirmation til."

Syv grupper havde samtaler om nadveren

Anekdote:

En pige på 6 år er med til allehelgensgudstjeneste og nadveren undervejs.

Efter gudstjenesten spørger pigen sin mor "Hvorfor så alle folk så sure ud, da de gik til nadver?" Moren har ikke lige noget svar, men på vej ud af kirken møder de et ældre ægtepar, de kender, og moren siger til dem: Min datter synes, at alle der gik til nadver ved gudstjenesten så meget sure ud, hvordan tror I, det kan være?

Den ældre dame bøjer sig ned til datteren, peget på sit hjerte og siger: Jeg var ikke sur, men tænkte på alle dem, som jeg i mit hjerte bar med op til alteret.

Ud fra anekdoten blev der talt om: Hvad har du "med", når du går til alters?

Der medbringes mange forskellige ting – her et udpluk:

- Håbet om tilgivelse og fællesskab
- Taknemmelighed
- Ydmyghed – syndserkendelse
- Os selv som vi er
- Det, der tynger
- Dem, man har mistet
- Glæde i fællesskab med Gud og "de andre"
- Mine unger! (Dermed ikke helt stille....) Fællesskab

For nogle handler det mere om, hvad man går derfra med, end hvad man kommer med – af andre uddybes det med, at man "går styrket fra nadver – får tilgivelse – får forsoning, men det kræver man har troen med."

Et svar lyder også: Går ikke til alters men mediterer fantastisk når der spilles "O, du Guds lam".

I en anden kommentar skrives der: Vi mangler måske en fælles forståelse af hvad nadver er – hvad der sker ved altergang. Nutidsmennesker forstår ikke det grundlæggende i nadver.

Grupperne talte også om det konkrete eksempel på, hvad præsten skal svare, hvis et barn under nadveren overrasket spørger "Er det virkelig rigtig blod?"

Her blev givet forholdsvis korte svar:

- Nej, det er det ikke, men Jesus er i nadveren så tæt på os som vinen nu er i din krop
- Det er saft/vin
- Ja – det tror vi
- Vi lader som om
- Ja, forstået på den måde, at det er noget som kommer fra Kristus' indre – hans hjerteblod – hans kærlighed og liv. Som en blodtransfusion
- Til drengen: Nej, det er saftevand/vin
-> mere kompliceret ift. Voksne – se nedenstående forklaringer
- Frelsheshandling, der sker i nadveren
- "Spis/drik – nu har du lod og del i mig"
- Kristus er tilstede i saft/vin
- Vi gentager ikke offerhandlingen, men mindes Kristi offerhandling
- "Gud er reelt tilstede". Gud, der handler

Nogle grupper nåede også at tale om spørgsmålet ”Hvorfor døde Jesus?”

Her kom følgende svar:

- Han døde for os
- For vores synders skyld
- Det er håbet for os – vi dør først for alvor, hvis alt håb er ude
- For at tage skylden for vores synd
- Fastholdelse af, at Guds kærlighed gælder alle
- Dækkes af blodet som ”frikøb”
- For vores skyld
- For at han kunne genopstå
- For at kunne udbrede sit rige
- Kristus ophæver grænserne og nåden er det ligelige (?) at kærlighed gælder for alle uanset hvad jf. ”overfor Vorherre er vi alle lige” eller ”overfor Gud har vi alle uret”
- Af kærlighed
- Offer
- Guds frelsesplan

Tak for samtaler og ord

Vi håber, I med denne opsummering fra dagen, kan finde inspiration til, at arbejde videre med samtaler omkring gudstjenestens liturgi i de enkelte sogne i løbet af de kommende måneder, gerne i samarbejde med andre organisationer eller institutioner i sognet.

Kommentarer og nye forslag må meget gerne sendes til folkekirkensliturgi@km.dk, og de vil blive taget med, når biskopperne mødes for at drøfte om og i hvilket omfang, der skal ske ændringer eller nye tiltag på det liturgiske område.